

"Toppop of floptop?" in Internationale Spectator (September 1984)

Source: Internationale Spectator. September 1984, n° xxxviii-9. 's-Gravenhage.

Copyright: (c) Internationale Spectator

URL: [http://www.cvce.eu/obj/"toppop_of_floptop_"_in_internationale_spectator_september_1984-nl-7effaf3e-d27f-4975-afb3-41b250b40c73.html](http://www.cvce.eu/obj/)

Publication date: 18/09/2012

Toppop of floptop?

De Europese Raad van 25/26 juni 1984 te Fontainebleau

E. P. WELLENSTEIN

Op het moment dat deze nabeschouwing geschreven wordt, ligt de Europese top van Fontainebleau nog niet eens een volle maand achter ons; doch van het optimisme dat toen heerste, is intussen heel weinig overgebleven. Op 20 juli jl. schreef de correspondent van *NRC Handelsblad* Wynold Verwey n.a.v. de toen juist afgesloten Begrotingsraad vanuit Brussel: 'De moeizame onderhandelingen over de financiële moeilijkheden van de EG staan haaks op de beloftes van de top in Fontainebleau, waar een groot deel van de beletsels voor de vernieuwing van de EG leek te zijn weggenomen.' En op 24 juli slaagden ook de ministers van buitenlandse zaken van de EG er niet in, een oplossing te vinden voor het tekort op de EG-begrotingen voor 1984 en 1985: de Britten blokkeerden de voorstellen van hun collega's met een veto, daar zij iedere extra-bijdrage van de lidstaten aan de Gemeenschap afwezen.

Wie de lijdensweg van het geruzie binnen de Gemeenschap over de begrotings bijdragen gedurende de laatste tien (tien!) jaren van nabij gevolgd heeft, komen deze geluiden angstig bekend voor. 'Not again!', is hij geneigd uit te roepen wanneer hij leest dat de ministers van financiën er ook niet in geslaagd zijn de reeds in maart op de vorige Europese top (Brussel) gemaakte afspraken over 'begrotingsdiscipline' (lees: het in de hand houden van de landbouwuitgaven) in praktische maatregelen te vertalen en dat de Britse regering in afwachting daarvan niet mee zal werken aan de verhoging van de 'eigen middelen' van de Gemeenschap door het optrekken van de BTW-grens van 1% tot 1,4%.

Contrast

Wat een contrast met de opgeluchte commentaren van de laatste junidagen! Bij onze zuiderburen drukte staatssecretaris De Keersemaeker het in zijn bloemrijke taal als volgt uit: 'De bareel was dicht, maar nu vertrekt de koers weer!', bij ons schreef Trouw: 'Na akkoord Euro-top is het weer pais en vree in de EEG', het *Handelsblatt* voerde als titel: 'Bremsen sind gelockert', en president Mitterrand zelf verklaarde tijdens een bliksembezoek aan Madrid op de laatste dag van het Franse voorzitterschap van de Raad van ministers van de EG: 'Les blocages internes des Dix n'existent plus.'

De Parijse *Liberation* was echter heel wat voorzichtiger: 'Après six mois de présidence franchise, la CE marche sur un pied', terwijl voorzitter Gaston Thorn van de Europese Commissie verklaarde dat alles mogelijk, doch niets zeker was. *Der Spiegel* had nóg minder illusies ('Schlechte Karten'), en de *Sunday Times* kondigde nauwkeurig aan hoe moeilijk het nog zou worden: 'Hard battle ahead to preserve Fontainebleau - the row will be protracted.' Wat dat laatste betreft, alle problemen zijn intussen al naar september doorgeschoven, terwijl oktober de maand is waarin het kastekort van de EG voelbaar dreigt te worden: dat wil zeggen dat de door de wetgeving en de begroting van de EG voorziene uitgaven nadien niet meer uit de lopende middelen bestreden kunnen worden.

Verdiensten van 'Fontainebleau' en van 'Brussel'

Al zijn de zorgen voor de naaste toekomst van de Gemeenschap dan ook geenszins weggenomen, het zou onjuist zijn de ogen te sluiten voor de verdiensten die de twee laatste Europese topbijeenkomsten voor het weer op gang brengen van de Europese integratie gehad hebben. Voor het grote aandeel van het Franse voorzitterschap en van de Franse president persoonlijk in deze doorbraak - al blijkt zij dan niet totaal te zijn, een doorbraak is het op vele punten tóch - heeft onze minister-president hem terecht tijdens zijn verslag aan de Tweede Kamer hulde gebracht. De vasthoudendheid waarmee van Franse zijde telkens weer de lange rij twistpunten en -puntjes aan de orde is gesteld en van suggesties voorzien, was opmerkelijk; al leek op bepaalde momenten het overzicht zoek, uiteindelijk werd toch een samenhangend geheel van besluiten op tafel gelegd. Daarbij was de 'mislukte' Europese Raad van Brussel (eind maart jl.) zeker even belangrijk als de 'succesvolle' dito van Fontainebleau.

In Brussel werd immers voor het eerst in de geschiedenis van de Europese landbouwpolitiek rechtstreeks ingegrepen in de overschotproductie, door het vaststellen van productiequota en van strafheffingen voor melk; de quota zijn nog te hoog, en de analoge problemen bij wijn, rundvlees en suiker - om van 'kleinere' producten niet te spreken - moeten nog worden aangepakt. Doch er is een belangrijk precedent geschapen. Tevens zijn de in meer dan tien jaren tot een zelfstandig element van de gemeenschappelijke landbouwpolitiek uitgegroeide monetaire compenserende bedragen teruggebracht tot wat zij altijd hadden moeten blijven: een tijdelijk correctie-element in plaats van een 'windfall' voor de landbouwers van de landen met sterke valuta.

Ook op het gebied van de interne markt (de eigenlijke kern van de EEG!) werd vooruitgang geboekt, gekoppeld aan een nieuw handelspolitiek instrument (waar Nederland nogal tegenaan had gehikt, uit angst voor te grote vrijheid van handelen voor de Europese Commissie...), maar ook aan het laten vallen van het zeer omstreden idee van een heffing op geïmporteerde oliën en vetten (waar ons land opgelucht over was).

Bovendien werden vier maanden geleden al de grondslagen voor de 'begrotingsdiscipline' gelegd (landbouwuitgaven moeten minder snel stijgen dan de algemene middelen, die zelf ook weer binnen bepaalde grenzen moeten blijven), alsmede voor een oplossing van het eeuwige probleem van de Britse financiële bijdragen. Bij dit laatste werd een aantal nieuwe ideeën - in ons land aanvankelijk helemaal niet populair - aanvaard, die de oplossing vergemakkelijken konden: BTW-bijdrage naar maatstaf van de relatieve welvaart (BNP per hoofd), correctie van de onevenwichtigheden niet door vergroting van andere uitgaven dan voor de landbouw of verkleining van de laatste, maar door vermindering van de Britse bijdragen.

Tevens werd echter op de top in Brussel heel duidelijk gesteld dat er geen sprake kon zijn van een vlakbij 'juste retour' liggende rekenkundige formule, zoals door mevrouw Thatcher geëist. In het bijzonder de bijdragen uit douanerechten en landbouwimportheffingen werden als onvervreemdbaar Gemeenschapsgeïmporteerde aangemerkt en terecht als niet vatbaar voor correctie bestempeld.

Tactiek en strategie

Ten aanzien van de noodzakelijke verhoging der eigen middelen en het tijdschema voor de toetreding van Spanje en Portugal werd eveneens in de Europese Raad van Brussel al voortgang gemaakt. President Mitterrand kon dan ook met enig recht zeggen dat de Britse bijdrage het enige punt was waarop hij eind maart nog geen succes had geboekt. Tegelijkertijd legde hij de eerste van een reeks verklaringen af waarin met nadruk verwezen werd naar de noodzaak terug te keren tot het verdrag van Rome, met inbegrip van het stemmen bij gekwalificeerde meerderheid, en waarin werd gezinspeeld op het eventuele verdergaan met dié leden van de Gemeenschap, die bereid zouden zijn een werkelijke Europese conceptie te verwezenlijken. Die verklaringen culmineerden in zijn grote rede in Straatsburg, waarin hij het ontwerpverdrag van het Europees Parlement voor een Europese Unie (het 'plan-Spinelli') zeer positief vermeldde.

Tegelijkertijd onthield de Franse diplomatie zich in de periode tussen Brussel en Fontainebleau van iedere nieuwe suggestie inzake de oplossing van het probleem van de Britse bijdrage, benadrukkende dat men niet van plan was opnieuw (voor het vijfde achtereenvolgende jaar) alle tijd van de regeringsleiders aan dat probleem te besteden: er waren belangrijker en dringender zaken aan de orde. De boodschap was duidelijk: als de Britten niet met een redelijk compromis een eind wilden helpen maken aan het twistpunt van de begrotingsbijdrage, zou de Franse president zijn pogingen eenvoudig opgeven en nieuwe wegen voor de Gemeenschap zoeken:

'.. Il faut que les pays d'Europe, y compris la Grande-Bretagne - surtout la Grande-Bretagne, que je respecte - prennent conscience que ça ne peut pas durer comme cela; et je demande a ces pays, je lance un appel pour qu'ils repensent ensemble, dans une consultation qu'il faudra bien organiser, les fondements de l'Europe. Parce qu'il faut que l'Europe vive (...). Je pense qu'il faut que je saisisse les neuf partenaires, et particulièrement, dirais-je, ceux qui ont fondé l'Europe - nous étions six a l'époque - pour qu'ils imposent une conception qui soit vraiment européenne . . .

..Bien sur les dix pays de l'Europe doivent reprendre conscience que leur charte c'est le Traite de Rome, que ce traite doit être respecté. On peut modifier telle ou telle disposition, mais sur l'essentiel c'était un bon traite et il convient de l'appliquer. Et toutes les erreurs, toutes les déviations, tous les échecs viennent du fait que ce traite n'est plus respecte. Voilà pourquoi j'engagerai mon action sur ce thème.' (televisie-interview, 22 maart 1984)

Aan de overzijde van het Kanaal

Het is moeilijk na te gaan óf deze Franse tactiek op de Britse eerste minister indruk gemaakt heeft en, zo ja, welke. Wel staat vast dat van Engelse zijde een aantal betuigingen van Europese gezindheid loskwam (waar in de overige lid-staten opvallend weinig aandacht aan werd besteed). In het Lagerhuis verklaarde mevrouw Thatcher dat het in het welbegrepen belang van het Verenigd Koninkrijk was ondanks het wederom mislukte Brusselse beraad toch lid te blijven van de Gemeenschap; maar zij had tevens gezegd dat zij niet dacht dat men eenvoudig door kon gaan alsof er niets gebeurd was. Dat laatste sloeg op een mogelijke weigering de aan de Gemeenschap verschuldigde bijdragen te storten. Een heel nieuw element in het spel was nu dat zowel in het Lagerhuis als in het Britse kabinet verzet tegen zulk een harde (en juridisch onverdedigbare) koers rees, terwijl ook Conservatieve parlementariërs kritiek hadden op de diplomatie van hun partijleidster, die zich in Brussel tegenover een gesloten front van de overige negen lid-staten had bevonden.

Het gelukte in de weken daarna niet dat front te doorbreken en van één van de partners nieuwe voorstellen of suggesties los te krijgen. Over weigering van betalingen hoorde men niets meer. Deze voorgeschiedenis is van enig belang voor het verloop en voor de nasleep van het beraad in Fontainebleau zelf, zoals hierna zal blijken.

Vereenvoudigde formules

Bij de start van Fontainebleau hadden de Britten wel al een concessie aan de communautaire orthodoxie op tafel gelegd: reeds in april hadden zij aanvaard dat alleen hun BTW-bijdrage - en dus niet hun douanerechten en landbouweffingen - voor correctie in aanmerking kwam. Verder hadden zij doen blijken met het door president Mitterrand voorgestelde systeem mee te kunnen gaan. Deze concessie aan de doctrine hield echter niet ipso facto een concessie t.a.v. de omvang der correctie in: op een smallere grondslag kon immers zeer wel een hoger correctiepercentage worden verlangd van het verschil tussen die grondslag en de Britse ontvangsten.

De kaarten waren echter ditmaal anders geschud: i.p.v. met een nadere invulling van de tot dan toe besproken details van het Franse systeem, werd mevrouw Thatcher geconfronteerd met een 'vereenvoudigde formule', die leerstellige communautaire finesses verving door een reeks forfaits in ronde cijfers. Zo werd haar (opnieuw) een bedrag van één miljard ecu (Europese rekeneenheden) voor 1984 aangeboden, doch voor 1985 en volgende jaren een correctie van minus 66%, tot aan het moment dat de verhoging van de BTW-grens tot 1,4% niet meer voldoende zou zijn. Ook de Bondsrepubliek kreeg een correctie van 2/3, doch nu in positieve zin (dus een korting van 1/3 op het BTW-aandeel dat onze Duitse burens anders voor het compenseren van de Britse korting mee hadden moeten betalen).

De streefdatum voor de verhoging van de BTW-grens tot 1,4% werd op 1 januari 1986 vastgesteld (met inbegrip van het voltooiën der bekrachtigingsprocedures in alle lid-staten), terwijl twee jaar later een verhoging tot 1,6% mogelijk zou zijn (met wederom bekrachtigingsprocedures in alle tien, of twaalf!!, parlementen . . .). De onderhandelingen met Spanje en Portugal zouden per 30 september 1984 voltooid dienen te worden, teneinde toetreding - na ratificatie - per begin 1986 (zelfde datum dus als de eerste verhoging van de eigen middelen) mogelijk te maken.

Ten aanzien van de tekorten op de lopende begroting - mede veroorzaakt door de besluiten van de landbouwministers - werd ook een op het eerste gezicht eenvoudige en heldere formule overeengekomen: de eerstvolgende begrotingsraad zou 'maatregelen nemen om de behoeften van de begroting-1984 te dekken teneinde de normale werking van de Gemeenschap te waarborgen'. Wat hiervan tot nu toe terecht is gekomen, is reeds in de openingsparagraaf van dit opstel uiteengezet.

Lacunes

Achteraf bezien hadden zowel de Britse eerste minister als de overige lid-staten van de Gemeenschap er beter aan gedaan bij het in Brussel eind maart voorgestelde 'Franse systeem' te blijven, waar mevrouw Thatcher aanvankelijk zo laatdunkend over sprak. De nieuwe 'formule simplifiée' heeft weliswaar het voordeel van de doorzichtigheid, maar ook het nadeel dat zij het resultaat van een koehandel is en dus innerlijke overtuigingskracht mist. Omdat het geen 'systeem' is, kan het ook geen aanspraak maken op een permanent karakter. Weliswaar was ook het in Brussel gesuggereerde stelsel van correcties slechts gedacht tot aan de volgende verhoging van de BTW-bijdrage, doch aangezien het op een redenering met verschillende objectieve (criteria) berustte, zou het logischerwijze zijn morale gelding behouden. Het zou tevens a priori een antwoord hebben verschaft op de problemen rond de toekomstige Portugese begrotingsbijdragen, die in verhouding tot de Britse problemen veel ernstiger zijn.

Weliswaar vermeldt de tekst van Fontainebleau dat 'elke lidstaat die een buitensporige begrotingslast draagt naar de maatstaf van zijn relatieve welvaart te zijner tijd voor een correctie in aanmerking kan komen', doch daarnaast wordt gesteld dat de Raad na afloop van de nu getroffen tijdelijke voorziening de gehele problematiek op gezag van een rapport van de Europese Commissie opnieuw zal onderzoeken 'en ex novo de passende besluiten nemen'. Wie zich herinnert dat reeds bij de toetredingsonderhandelingen in 1970 officieus overeen werd gekomen dat de Gemeenschapsinstellingen passende maatregelen zouden dienen te nemen indien de begrotingsonevenwichtigheden tot een onaanvaardbare situatie zouden leiden, kan de gedachte van een heropenen van deze discussie tegen 1986 - gesteld al dat de Gemeenschap in de tussenliggende jaren haar financiële problemen redelijk de baas blijft - slechts met schrik vervullen.

Intussen zijn die problemen van de tussenliggende jaren zó onhandelbaar gebleken, dat de gemoederen alweer aardig verhit zijn geraakt. De Europese Commissie berekent een financieringstekort van ongeveer 2 miljard ecu over 1984, mede veroorzaakt doordat de hervormingsbesluiten van de ministers van landbouw aanvankelijk geen geld besparen, doch extra kosten. Anderen menen dat dat tekort aanmerkelijk kan worden verminderd door extra besparingen, vooral op de niet-landbouwuitgaven. Deze positie is uiteraard voor het zojuist opnieuw gekozen Europese Parlement onaanvaardbaar, omdat aldus juist de sociale en de regionale politiek getroffen zouden worden; het klinkt dan ook niet heel reëel wanneer sommige lidstaten van de Europese Commissie verlangen dat deze voorstellen in die richting zou moeten doen.

Hypocrisie

Opvallend is veelal het gemak waarmee nationale financiële autoriteiten op het vlak van de Gemeenschap stellingen verdedigen waaraan zij zich zelf in eigen land niet gebonden voelen. Alle - gerechtvaardigde! - litanieën over het geldverslindende landbouwbeleid verhinderen niet dat in voorkomend geval bliksemsnel extra nationale middelen worden gemobiliseerd om de eigen boeren tevreden te stellen. Zo de zeer bedenkelijke, in Fontainebleau nog van 3% tot 5% verhoogde, BTW-verlaging ten gunste van de boeren in de Bondsrepubliek ter compensatie van de afbraak van de positieve monetaire compenserende bedragen. 'Compensatie' tussen aanhalingstekens dan, want deze maatregel is een half jaar vóór het begin van de afbraak der MCB's ingegaan, en hij betreft alle producten, ook die welke nooit onder MCB's vielen. Terecht is in dit verband de vrees voor een renationalisatie van het landbouwbeleid geuit; als dié olievlek zich uit mocht breiden, zouden de kosten van het landbouwbeleid eerst recht geheel onbeheersbaar worden en zou dat beleid zijn communautair karakter voorgoed verliezen.

Doch ook het debat over de begroting-1984 is weinig overtuigend: wie is verantwoordelijk voor de landbouwreglementen op grond waarvan begrotingsoverschrijdingen ontstaan? De ministerraad uiteraard. Wie krijgt een terechtwijzing van de ministers van financiën wanneer zij op die overschrijdingen wijst? De Europese Commissie ... De nationale regeringen zouden er goed aan doen de hand eens in eigen boezem te steken wanneer zij het over de Gemeenschapsbegroting hebben.

Een geheel extreem standpunt neemt thans de Britse regering in: zich beroepend op verdragstrouw (art. 190 EEG: 'De ontvangsten en uitgaven van de begroting moeten in evenwicht zijn') legt zij het hierboven

geciteerde besluit van Fontainebleau over de begroting-1984 en het waarborgen van de normale werking van de Gemeenschap zó uit, dat ondanks de tekorten geen cent extra beschikbaar mag komen. Sic! Deze Britse blokkade heeft al tot een tegenzet van het nieuwgekozen Europese Parlement geleid: op 27 juli heeft deze instelling (die samen met de Raad van Ministers de 'begrotingsautoriteit' vormt) de uitbetaling aan het Verenigd Koninkrijk van de compensatie over 1983 geblokkeerd, in afwachting van een redelijke regeling door de ministerraad voor het financieringstekort over 1984.

Het ligt voor de hand een verband te zoeken met de lacunes in de vereenvoudigde formules van Fontainebleau: ten eerste hebben de Britten over 1984 boven de afgesproken correctie van één miljard ecu geen aanspraak op enige lastenverlichting voor extra uitgaven. Ten tweede heeft mevrouw Thatcher politiek weinig plezier beleefd van het compromis dat zij in Fontainebleau heeft gesloten. Te midden van andere politieke tegenslagen (mijnwerkersstaking, tegenwerking bij de opheffing van de agglomeratieraden in de grote steden, renteverhoging e.d.) kwam de kritiek uit beide grote partijen op haar onderhandelingsresultaat hard aan, culminerend in een vernietigende analyse van *The Economist* van 7 juli. De totaal onredelijke opstelling van de Britten in Brussel kan daar veel mee te maken hebben; dit mag de overige lidstaten te denken geven over de lacunes die ondanks alle inspanningen in de besluiten van de Fontainebleau waren blijven zitten.

Toekomstgerichte onderwerpen

Het is president Mitterrand niet gelukt het grootste deel van de beschikbare tijd in Fontainebleau inderdaad te besteden aan de toekomst van de Gemeenschap, in plaats van aan de ruzies uit het verleden. Daarom is het tweede deel van de 'Conclusies van het Voorzitterschap' getitelde tekst inderdaad niet meer dan een door het voorzitterschap opgeschreven weergave van punten die in de gesprekken de revue zijn gepasseerd, maar die nooit in schriftelijke vorm zijn behandeld (zoals met de vier financiële paragrafen wel het geval was), laat staan goedgekeurd.

Over paragraaf 5 (Sociaal beleid) kan men kort zijn; deze verwijst slechts naar reeds onderhanden werk, en menigeen zal moeite hebben om in de gebruikte terminologie ('werkzaamheden inzake de organisatie van de productie') te herkennen waar het oorspronkelijk om ging: arbeidstijdverkorting.

Interessanter is de oprichting van twee ad hoc-comités, één voor 'Het Europa van de Burgers' en één voor institutionele vraagstukken. Beide comités bestaan uit 'vertegenwoordigers van de staatshoofden en regeringsleiders' (hetgeen voor de Nederlandse constitutionele praktijk de bekende problemen met zich brengt), waarbij het tweede - institutionele - comité nog de bijzonderheid heeft dat het hier gaat om '*persoonlijke* vertegenwoordigers' van die leiders. Het functioneren van deze comités roept een reeks vragen op:

- wat is bijv. de rol van de Europese Commissie, die weliswaar bij het eerste comité wordt vermeld ('De Commissie zal haar bijdragen leveren aan de werkzaamheden van het comité met inachtneming van haar bevoegdheid'), doch bij het tweede wordt genegeerd;

- waar blijft het Europese Parlement, dat toch juist t.a.v. de taakstelling van het tweede comité, op grond van het door hem voorbereide ontwerp verdrag voor een Europese Unie, bijzondere aandacht zou moeten krijgen, doch dat niet vermeld wordt?

Veel zal hier afhangen van de nieuwe voorzitter van de Europese Raad, de Ierse eerste minister, Fitzgerald, aan wie is verzocht 'de nodige maatregelen te treffen voor de tenuitvoerlegging van dit besluit'. Impliciet geldt dat natuurlijk ook voor het lanceren van het eerste comité. Dat de Ieren een sterk gevoel voor het belang van communautaire procedures hebben, is daarbij een gelukkige omstandigheid.

Inhoudelijke en institutionele klippen

Immers, om met het comité voor het 'Europa van de Burgers' te beginnen, de daarbij opgesomde onderwerpen 'die de identiteit en het beeld van Europa bij zijn burgers en in de wereld' moeten helpen

verduidelijken en uitdragen, variëren van symbolen met een romantische inslag als vlag en volkslied tot nuchtere en zakelijke, direct met de werking van de gemeenschappelijk markt verbonden punten als het enkelvoudige document voor het goederenverkeer, de afschaffing van grenscontroles voor het personenverkeer en de gelijkwaardigheid van diploma's, terwijl ook drugsbestrijding op de lijst staat, evenals de aanmaak van een Europese munt (ecu).

Men zal dus moeten oppassen dat de activiteiten van het comité, in plaats van een stimulans te vormen, de toch al zo zware lopende procedures van de Gemeenschap niet uithollen of zelfs geheel tot stilstand brengen. Hoe gemakkelijk goede voornemens op procedurele en bureaucratische klippen kunnen stuklopen is in de enkele sinds Fontainebleau verlopen weken alweer uitvoerig aangetoond:

- ons eigen land heeft de reeds in 1981 besloten invoering van het - grotendeels symbolische – Europese paspoort per 1 januari a.s., dat in Fontainebleau nog uitdrukkelijk vermeld werd, alweer uitgesteld wegens bureaucratische rivaliteiten;
- onze Deense partners hebben een reeks richtlijnen voor de broodnodige harmonisatie van technische normen in het binnenverkeer geblokkeerd;
- de met veel ophef aangekondigde vereenvoudiging van de grensformaliteiten tussen Frankrijk en Duitsland ontmoet verzet bij de betrokken bureaucratieën en komt moeizaam van de grond; enz. enz.

'Naar het voorbeeld van het comité-Spaak'

Bovenstaande woorden uit de conclusies van het voorzitterschap betreffende het tweede ad-hoc-comité grijpen terug op de opdracht die de toenmalige Belgische minister van Buitenlandse Zaken, Paul-Henri Spaak, in de jaren '50 van de conferentie van Messina kreeg om na het vastlopen van de Europese Defensiegemeenschap in het Franse parlement de Europese integratie (toen nog alleen bestaande uit de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal) weer op gang te brengen. Het inroepen van dit historisch precedent (vrijwel precies dertig jaar oud) duidt op de wil een nieuwe elan teweeg te brengen. Ook de commentaren van president Mitterrand zelf wijzen sterk in die richting (persconferentie Fontainebleau):

'...teneinde aan de politieke structuren van de Gemeenschap een nieuw elan te verschaffen, een nauwkeuriger inhoud en een betere afbakening van de respectieve bevoegdheden: in het algemeen door een terugkeer tot het Verdrag of tot de geest van het Verdrag, maar ook door op sommige punten verder te gaan . . .'

'De door de regeringsleiders aangewezen personen, al dan niet ambtenaren... - die nauw contact met de voorzitter van de Commissie zullen onderhouden, welke natuurlijk automatisch het recht heeft om aan alle werkzaamheden deel te nemen - moeten ons zo spoedig mogelijk voorstellen voor een hechtere politieke vereniging van Europa voorleggen. Zulks in verbinding met het Europese Parlement, waaraan alle voorstellen zullen worden voorgelegd en dat, via zijn Bureau en zijn Voorzitter, voortdurend op de hoogte zal worden gehouden.'

Doch president Mitterrand wees er ook op dat enkele landen zeer ernstige reserves t.a.v. dit alles hebben ('des réserves extrêmes'); daar voegde hij echter aan toe dat de besprekingen in het institutionele comité voor de landen die er met overtuiging naartoe gaan, ook verplichtingen scheppen de nieuwe wegen open te leggen.

Dit alles staat niet in de tekst van Fontainebleau; het verschil met het vroegere comité-Spaak is immers dat destijds een mandaat voor de uit te werken ideeën aan Spaak was meegegeven, terwijl ditmaal zulk een mandaat nog uitgewerkt moet worden. Hier zal de Ierse minister-president een belangrijke taak hebben.

Wanneer men dit alles overziet, kan de conclusie luiden dat de Europese Raad van Fontainebleau een aantal wegversperringen heeft opgeruimd, hetgeen uiterst belangrijk is. Wat nu volgt is een hordeloop, waarvan bovendien het parcours nog niet nauwkeurig is uitgezet. Doch er kan weer gelopen worden. Om Thorn nog

eens aan te halen: alles is mogelijk, maar niets is zeker.

Drs. E. P. Wellenstein is oud-directeur-generaal voor buitenlandse betrekkingen van de Europese Gemeenschappen.